

„ETNINĖ KULTŪRA PRADINĖJE MOKYKLOJE: BAUSTI AR PASIGAILĖTI?“

Vienas iš svarbiausių etninio ugdymo siekių – aktualizuoti paveldo reiškinius, skatinti jų perimamumą. Kaip daugeliui pedagogų teko patirti, lengviausiai ir natūraliausiai šis tikslas pasiekiamas skatinant ugdytinių kūrybinę raišką įvairiausiuose liaudies meno baruose (tautosakoje, muzikoje, choreografijoje, dailėje). Iš tikrųjų, tai pats trumpiausias tradicijos kelias į šiuolaikinio vaiko pasaulį. Svarbu kuo anksčiau įsitraukti į šį procesą, kuris reikšmingas ne tik dėl rezultato, bet ir pats savaime. Taigi, jei šis procesas neužsimezga natūraliai, kaip kadaise, namuose šalia Mamos ir namiškių, tai pradėti etninės kultūros (toliau – EK) kursą mokykloje reikėtų nuo pat pirmos klasės. Taip būtų papildomas ir kitų mokomųjų dalykų prasminis laukas (pasaulio pažinimo, etikos, lietuvių kalbos, muzikos ir t. t.). Nuo mažumės to negavus, paauglystėje, kuri dažnai užsitęsia iki 20 metų, tai gali tapti nebeaktualu, svetima. Kaip ir pati Tėvynė.

Iki šiol EK pradinėje mokykloje tegali pasirodyti tik neformaliame ugdyme arba integracinėje plotmėje, t. y. labai fragmentiškai. Žinant pagrindinių mokymosi dalykų programų dydį ir ganėtinai siauras mokytojų EK žinias, realiai to įvykdyti dažnai nepavyksta. Kai kuriose pradinėse mokyklose pavienių mokytojų bei vadovų entuziastų dėka EK ištis yra puikiai integruojama į mokymo turinį, taip pasiekiami puikių rezultatų. Tačiau tokių pedagogų, o kartu ir mokyklų – mažuma.

Vilniaus „Genio“ pradinėje mokykloje EK dėstoma nuo 1994 m. Sumažėjus mokyklų finansavimui, kartu ir papildomo ugdymo valandų skaičiui, galimybės tęsti etnokultūros ugdymą buvo ieškota gana ilgai. Mokyklos direktorės St. Vėbrienės užsispyrimo ir pastangų dėka, taip pat jaučiant ypatingą visos mokyklos bendruomenės palaikymą, buvo rasta mūsų mokyklai labai tinkama išeitis. Taigi etninės kultūros ugdymui buvo skirta dalis muzikos, dalis choreografijos pamokų. Žinant, kad vaikų muzikinio ugdymo pagrindas yra tradicinis muzikinis folkloras, manėme, jog vaikų muzikinis bei plastinis lavinimas nebus nuskriaustas. Reikia pabrėžti, kad muzikinio folkloro žanrai (o ypač vaikų) yra labai sinkretiški: judesį čia dažnai lydi garsas ir atvirkščiai. Tuo būdu vienos EK pamokos metu kompleksiskai lavinami įvairūs pradinukų įgūdžiai: muzikiniai-ritminiai (dainos, žaidimai, gamtos garsų pamėgdžiojimai ir kt.), fiziniai-plastiniai (šokiai, žaidimai, rateliai), kalbos ir mąstymo (patarlės, mįslės, skaičiuotės, sakmės ir kt.).

2002 metais, R. Piekurienei parengus etninės kultūros ugdymo programą I–IV kl. bei ją pristačius Švietimo ir mokslo ministerijos Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo ekspertų komisijai, „Genio“ pradinei mokyklai eksperimento tvarka buvo suteikta teisė EK įtraukti į pagrindinio ugdymo planus. Šiomet etninis ugdymas galėtų sėkmingai švęsti savo penkiolikmetį.

Tačiau prieš mėnesį mūsų mokyklą aplankęs išorės auditoras nutarė kitaip: EK čia turėtų gerokai sumažėti: teisėtai ji galėtų turėti tik būrelio pavidalą. Taigi ir dalyvaujančių vaikų sumažėtų dešimteriopai.

Apsilankiusi vienoje EK pamokoje, auditorė buvo patenkinta įvairiapuse vaikų veikla. Mes žaidėm, dainavom, piešėm margučių raštus, plakėmės verba bei mokėmės verbinimo „burtažodžio“ (kadangi pamoka buvo prieš pat šv. Velykų atostogas). Pastabų ar kritikos jokios nesulaukėme. Tiesa, auditorė keistokai akcentavo ir pasidžiaugė, kad suradome labai aktualią temą (tarsi prieš pat šv. Velykas apie ką nors kitą galima būtų kalbėti!) O po kelių dienų paaiškėjo, jog EK pagrindiniame mokyklos ugdymo plane negali būti, nes pažeidžiama vaikų teisė judėti. Mat pamoka EK buvo skirta tai klasei iš choreografijos valandų, o žaidė vaikai ne visas 45 minutes. Ir šis nuostolis yra daug didesnis nei tai, ką vaikai patiria etninio ugdymo proceso metu.

Taigi ne man vienai mūsų mokykloje kilo klausimas: ar auditoras bei kitos institucijos, sprendžiančios mūsų vaikų švietimo poreikius, išties gerai suvokia EK vertę jauno žmogaus ugdymo procese.

Akivaizdu, kad mokyklai turi būti numatytos galimybės pačiai pasirinkti formaliojo arba neformaliojo ugdymo formas įteisinant etninę kultūrą savo Ugdymo plane.

Rūta Piekurienė, mokytoja ekspertė,
Vilniaus „Genio“ pradinė mokykla,
Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokykla